

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ & ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής
Τμήμα Στρατηγικού Εργασισμού, Διαθρόνι & Ευρωπαϊκής Συνεργασίας

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ**

**ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΥΠΟΥΡ-
ΓΩΝ ΤΗΝ 18Η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2013 ΚΑΤΑ ΤΗΝ 1178Η
ΣΥΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ.**

*Συνοπτική εκδοχή για τα κυριότερα ζητήματα που άπτονται
της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και
σχετίζονται με την Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής*

Έκδοση 1η:

Μάιος 2014

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής

Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού,

Διεθνούς & Ευρωπαϊκής Συνεργασίας

Επιμέλεια ύλης:

Ευαγγελία Δημητριάδου

Αλέξανδρος Αρβανιτίδης

Επιμέλεια Έκδοσης:

Σοφία Τσούρτη

Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:

Εθνικό Τυπογραφείο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	9
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΣΔΑ)	
ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ	11
Ι. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	13
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ- (Άρθρο 1)	13
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ - (Άρθρο 2).....	14
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ	
ΚΑΙ ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - (Άρθρο 3)	15
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ, ΔΟΥΛΕΙΑΣ	
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - (Άρθρο 4)	19
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ - (Άρθρο 5)	19
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΚΑΙΗ ΔΙΚΗ - (Άρθρο 6)	24
ΜΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΟΙΝΗΣ ΑΝΕΥ ΝΟΜΟΥ - (Άρθρο 7).....	24
ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ - (Άρθρο 8),	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΗΣ, ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ - (Άρθρο 9),	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ - (Άρθρο 10),	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ	
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ - (Άρθρο 11).....	25
Α. Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής	
και οικογενειακής ζωής- (Άρθρο 8).....	27
Β. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας - (Άρθρο 9)	29
Γ. Ελευθερία έκφρασης - (άρθρο 10)	30
Δ. Ελευθερία του συνέρχεσθαι	
και του συνεταιρίζεσθαι - (άρθρο 11).....	31
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΑΨΕΩΣ ΓΑΜΟΥ (Άρθρο 12)	32
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ (Άρθρο 13)	33
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ - (άρθρο 14).....	33
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ	
ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ - (Άρθρο 34).....	35

II. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΩΝ.....	37
A. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ.1	37
Προστασία της ιδιοκτησίας (Άρθρο 1).....	37
Δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 2)	38
Δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές (Άρθρο 3).....	39
B. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ.4	39
Απαγόρευση φυλάκισης για οφειλή (Άρθρο 1).....	39
Ελευθερία μετακίνησης (Άρθρο 2).....	39
Απαγόρευση εκδίωξης / απέλασης υπηκόων (Άρθρο 3)	40
Απαγόρευση συλλογικής εκδίωξης / απέλασης αλλοδαπών (άρθρο 4)	41
Γ. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ.6 ΚΑΙ 13.....	41
Δ. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 7	41
Δικονομικές διασφαλίσεις σχετικά με την εκδίωξη/απέλαση αλλοδαπών (Άρθρο 1).....	41
Δικαίωμα έφεσης για ποινικές υποθέσεις (Άρθρο 2).....	42
Αποζημίωση για εσφαλμένη καταδίκη (Άρθρο 3).....	42
Δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή τιμωρείται δύο φορές (Άρθρο 4)	43
Ισότητα μεταξύ συζύγων (Άρθρο 5)	43
E. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 12	43
III. ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΟΥΣ	45
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΩ ΥΠΟΨΙΝ ΟΤΑΝ Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΜΟΥ ΕΜΠΕΡΙΕΧΕΙ:	
A. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΛΛΩΝ ΑΠΟ ΒΙΑ, ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟ Η ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	45
B. ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΤΕΡΟΥΝΤΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥΣ (ΣΕ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ ΠΛΑΙΣΙΟ).....	46
Γ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΙΔΟΞΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ	47
Δ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΟΠΩΣ Η ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ Η ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ	48

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΣΚΟΠΟΣ

Το παρόν εγχειρίδιο αποσκοπεί στο να παράσχει πληροφορίες και πρακτική καθοδήγηση στο προσωπικό της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προκειμένου η εκτέλεση της υπηρεσίας του να γίνεται στο πλαίσιο του σεβασμού των δικαιωμάτων (με βάση τη Σύμβαση) των ανθρώπων τους οποίους αντιμετωπίζουν, να πληρούν τις υποχρεώσεις (με βάση τη Σύμβαση) του Κράτους και έτσι, στο βαθμό που είναι δυνατό, να αποφεύγουν τυχόν παραβιάσεις της Σύμβασης. Το παρόν εγχειρίδιο απευθύνεται σε όλο το προσωπικό, καθώς όλοι έχουν ευθύνη για την ορθή εκτέλεση των νόμων. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να επιδείξει το προσωπικό που φέρει την ευθύνη για τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας των υπηκόων τρίτων χωρών.

Παναγιώτης Νίκας

Διευθυντής Υ.Π.Υ.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΣΔΑ) ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ

Η Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών είναι μια διεθνής συνθήκη ανάμεσα στα Κράτη Μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα Κράτη δεσμεύονται να πληρούν τις υποχρεώσεις τους με βάση τη Σύμβαση, όταν καθίστανται **συμβαλλόμενα μέρη** κατόπιν **επικύρωσης**. Όλα τα Κράτη Μέλη έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση. Υπάρχουν ορισμένα **προαιρετικά Πρωτόκολλα** στη Σύμβαση, τα οποία συμπληρώνουν τις διατάξεις της με προσθήκη στα ουσιώδη δικαιώματα τα οποία εγγυάται η Σύμβαση. Τα Κράτη Μέλη δύνανται να επιλέξουν εάν αποδέχονται όλα τα προαιρετικά Πρωτόκολλα επικυρώνοντάς τα, ενώ δεν έχουν αποδεχτεί όλα τα Κράτη Μέλη όλα τα προαιρετικά Πρωτόκολλα. Τα Κράτη έχουν το δικαίωμα να παρεκκλίνουν, δηλαδή να μη δεσμεύονται για ορισμένες υποχρεώσεις με βάση τη Σύμβαση. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται σε κυβερνητικό επίπεδο. Εάν οι Αρχές σας δεν σας ενημερώσουν ότι εφαρμόζεται κάποια παρέκκλιση, θα πρέπει να θεωρείτε ότι η Σύμβαση και τα σχετικά προαιρετικά Πρωτόκολλα είναι σε πλήρη ισχύ.

Η πρωταρχική ευθύνη να διασφαλιστεί η εκτέλεση της Σύμβασης σε εθνικό επίπεδο επαφίεται στα Συμβαλλόμενα Κράτη. Οι νόμοι και οι πολιτικές τους θα πρέπει να διατυπώνονται και όλοι οι δημόσιοι αξιωματούχοι θα πρέπει να εκτελούν όλα τα καθήκοντά τους κατά τέτοιο τρόπο που να επιτρέπει στη Σύμβαση να είναι σε πλήρη ισχύ. Τα Κράτη οφείλουν επίσης να παρέχουν ένα σύστημα ένδικων βοηθημάτων σε περίπτωση παραβίασης της Σύμβασης. Μόνον όταν έχουν δοκιμαστεί εθνικά ένδικα βοηθήματα για μια φερόμενη παραβίαση και μόνον όταν έχει διαπιστωθεί ότι

τέτοια μέτρα δεν υπάρχουν ή ότι είναι ακατάλληλα, μπορεί ένα θύμα να προσφύγει στο **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**.

Η λειτουργία του Δικαστηρίου είναι να διασφαλίσει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη πληρούν τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει με βάση τη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της. Το Δικαστήριο έχει έναν δικαστή από κάθε κράτος μέλος και εδρεύει στο Στρασβούργο. Έχει δικαιοδοσία να δικάζει και να εκδίδει αποφάσεις για αιτήσεις που έχουν κατατεθεί από οποιοσδήποτε πρόσωπο, το οποίο ισχυρίζεται ότι έχει πέσει θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων του με βάση τη Σύμβαση από ένα ή περισσότερα Συμβαλλόμενα Κράτη στη Σύμβαση. Τα Κράτη **αναλαμβάνουν να συμμορφώνονται με την τελική απόφαση του Δικαστηρίου για οποιαδήποτε υπόθεση στην οποία μπορεί να είναι διάδικοι**, γεγονός που συνεπάγεται συνήθως την καταβολή οποιοσδήποτε αποζημίωσης η οποία έχει επιδικαστεί από το δικαστήριο, επαναφέροντας, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, το θύμα στην πρότερη κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν την παραβίαση και συχνά κάνοντας αλλαγές στην εθνική νομοθεσία και πρακτική προκειμένου να εμποδίσουν μελλοντικές παρόμοιες παραβιάσεις. Επομένως, τυχόν παραβίαση της Σύμβασης από έναν εκπρόσωπο Κράτους μπορεί να έχει πολύ σοβαρές συνέπειες για το Κράτος αυτό, και φυσικά για το θύμα.

Για κάθε περίπτωση εκδίδεται απόφαση με βάση τα συγκεκριμένα γεγονότα, αλλά κατά την πορεία το Δικαστήριο οφείλει συχνά να ερμηνεύει τις έννοιες της Σύμβασης γενικότερα, και να θέτει αρχές για την εφαρμογή τους σύμφωνα με μια μεταβαλλόμενη Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για ζητήματα δικαίου και πολιτικής. Λαμβάνοντας υπόψιν τη νομολογία του Δικαστηρίου, η Σύμβαση είναι δεσμευτική για το Συμβαλλόμενο Κράτος και εκτελείται στο εθνικό δίκαιο από τα εθνικά δικαστήρια.

Ι. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ- (Άρθρο 1)

Η βασική υποχρέωση των Κρατών Μελών είναι να εξασφαλίζουν σε κάθε πρόσωπο στα πλαίσια της δικαιοδοσίας τους τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που καθορίζονται στη Σύμβαση. Ο όρος «**κάθε πρόσωπο**» είναι μια πολύ ευρεία έννοια: καλύπτονται υπήκοοι καθώς και πρόσωπα που δεν είναι υπήκοοι του εν λόγω Κράτους. Τα δικαιώματα δεν είναι μόνο για πολίτες.

Έννοια ουσιαστών δικαιωμάτων και ελευθεριών:

-απεριόριστα δικαιώματα (unqualified rights) είναι τα δικαιώματα, τα οποία δεν μπορούν να αντισταθμιστούν με τις ανάγκες άλλων ιδιωτών ή με το οποιοδήποτε γενικό δημόσιο συμφέρον. Μπορεί να υπόκεινται σε συγκεκριμένες εξαιρέσεις, όπως για παράδειγμα, το δικαίωμα ενός προσώπου να μην στερείται την ελευθερία του, (άρθρο 5) ή μπορεί να μην υπόκεινται σε καμία εξαίρεση, οπότε αποκαλούνται απόλυτα δικαιώματα, όπως για παράδειγμα, ελευθερία από βασανιστήρια, (άρθρο 3).

- περιορισμένα δικαιώματα (qualified rights) είναι τα δικαιώματα, στα οποία μπορεί να υπάρξει παρέμβαση προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα κάποιου άλλου ή του ευρύτερου δημόσιου συμφέροντος, όπως για παράδειγμα, το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 8).

- οι αρνητικές υποχρεώσεις (negative obligations) υποχρεώνουν τις αρχές ενός Κράτους να μην ενεργούν κατά τρόπο που να αποτελεί αδικαιολόγητη παρέμβαση στα δικαιώματα της Σύμ-

βασης. Τα περισσότερα δικαιώματα της Σύμβασης διατυπώνονται κατ'αυτὸν τον τρόπο.

-οι θετικές υποχρεώσεις (positive obligations) υποχρεώνουν τις αρχές ενός Κράτους να λάβει ενεργά μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει τα δικαιώματα της Σύμβασης. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα μέτρα αυτά δεν αναφέρονται ρητά στο κείμενο αλλά έχουν υπονοηθεί σε αυτό από το Δικαστήριο.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ - (Άρθρο 2)

Η παράγραφος 1 αναφέρει «**Το δικαίωμα κάθε προσώπου στη ζωή προστατεύεται από το Νόμο. Σε κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να επιβληθεί στέρηση της ζωής (θάνατος) από πρόθεση...**». **Η παράγραφος 2** ορίζει τρεις περιορισμένες εξαιρέσεις στην απαγόρευση διεθνούς στέρησης ζωής.

Το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι η θετική υποχρέωση των Κρατών και των εκπροσώπων αυτών να διασφαλίζουν τη ζωή προϋποθέτει την λήψη **προληπτικών μέτρων** σε πολλές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα: **για να προστατευθεί κάποιος από τη βία που ασκείται από άλλους, για να προστατευθεί κάποιος από τον ίδιο του τον εαυτό**, όπως για παράδειγμα σε περιπτώσεις όπου οι κρατούμενοι είναι γνωστό ότι διατρέχουν τον κίνδυνο αυτοκτονίας.

Επομένως, η υποχρέωση να προστατεύεται η ζωή επεκτείνεται στις εγκαταστάσεις υπ' ευθύνη της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προστατεύοντας όσους βρίσκονται υπό την προστασία σας από θανάσιμη βλάβη που μπορεί να προκληθεί από άλλους ή από τους ίδιους τους εαυτούς τους.

Το δικαίωμα στη ζωή μπορεί επίσης να προκύψει σε περιπτώσεις **απέλασης και έκδοσης**, εάν ένα πρόσωπο πρόκειται να αποσταλεί σε μια χώρα όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να του επιβληθεί η θανατική ποινή. Οι αποφάσεις για απέλαση και

έκδοση λαμβάνονται συνήθως από άλλες αρχές, **αλλά** οι αρμόδιοι αξιωματούχοι για θέματα μετανάστευσης και λοιποί αρμόδιοι θα πρέπει να γνωρίζουν τη δυνατότητα και να ενημερώνονται προτού αποστείλουν ένα πρόσωπο το οποίο πρόκειται να είναι μετανάστης σε ένα άλλο κράτος, στο οποίο μπορεί να εκτεθεί στον κίνδυνο αυτόν.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΥΤΕΛΙΣΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - (Άρθρο 3)

Στο άρθρο 3 **αναφέρεται απλά ότι** «Κανένα πρόσωπο δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία». Πρόκειται για **απόλυτο** δικαίωμα. Δεν συνηθίζεται να υπάρχουν μεταξύ των διατάξεων της Σύμβασης **επιτρεπτές εξαιρέσεις** ή καταστάσεις, ούτε έχει υπονοηθεί κάτι σχετικά με αυτές από το δικαστήριο. Αυτό σημαίνει ότι ούτε το δημόσιο συμφέρον ούτε τα δικαιώματα άλλων ούτε οι πράξεις του θύματος, όσο επικίνδυνες ή εγκληματικές και αν είναι, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν αυτού του είδους την μεταχείριση που απαγορεύεται με βάση τις διατάξεις του άρθρου αυτού.

Το πιο συνηθισμένο πλαίσιο στο οποίο προκύπτει είναι **η μεταχείριση προσώπων, τα οποία έχουν στερηθεί την ελευθερία τους**. Ως εκ τούτου, **αστυνομικοί** και λοιποί αρμόδιοι για τους κρατούμενους οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί προκειμένου να αποφεύγονται παραβιάσεις του Άρθρου. Είναι φρόνιμο να γίνεται από νωρίς μια εκτίμηση του κινδύνου κακομεταχείρισης, ειδικά για ευαίσθητες κατηγορίες (ύποπτοι παιδόφιλοι, μειονότητες κλπ.).

Το «βασανιστήριο» έχει οριστεί ως μια «σκόπιμη απάνθρωπη μεταχείριση που προξενεί πολύ σοβαρό και βάνουσο πόνο». **Ο**

βαθμός του πόνου είναι η βασική διαφορά ανάμεσα στο βασανιστήριο και την απάνθρωπη μεταχείριση, αλλά πρέπει επίσης να γίνεται από πρόθεση. Ο πόνος μπορεί να είναι ψυχικός αλλά και σωματικός. Τα όρια όσον αφορά τα βασανιστήρια εξελίσσονται: κάτι που δεν θεωρούνταν βασανιστήριο πριν 30 χρόνια μπορεί να θεωρείται σήμερα, καθώς αλλάζουν τα πρότυπα.

Η «απάνθρωπη μεταχείριση» προϋποθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας και πρέπει «να προξενεί είτε πραγματική σωματική βλάβη ή έντονο ψυχικό πόνο». Δεν χρειάζεται να είναι σκόπιμη ούτε να πραγματοποιείται για κάποιον σκοπό. Στις τυπικές περιπτώσεις τραυματισμών υπό κράτηση, όταν η υγεία ενός προσώπου είναι καλή πριν τη σύλληψη ή κράτησή του και αποδεικνύεται ότι εμφανίζει τραυματισμούς μετά από αυτήν, την ευθύνη προκειμένου να αποδειχθεί ότι δεν χρησιμοποιήθηκε βία ή ότι δεν χρησιμοποιήθηκε υπερβολική βία ή ότι η χρησιμοποίηση βίας δικαιολογείται από τη συμπεριφορά του ίδιου του θύματος βαραινεί τις Αρχές. Αδικαιολόγητος περιορισμός κατά τη διάρκεια της σύλληψης ή σε περίπτωση ενός ψυχιατρικού ασθενούς μπορεί επίσης να συνιστά απάνθρωπη μεταχείριση.

16

Η «εξευτελιστική μεταχείριση» περιλαμβάνει την μειωτική και ταπεινωτική συμπεριφορά σε αντίθεση προς τον σωματικό και ψυχικό πόνο. Όπως και στην περίπτωση απάνθρωπης συμπεριφοράς, δεν χρειάζεται να είναι σκόπιμη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, **οι συνθήκες κράτησης** είναι εξευτελιστικές, όπως για παράδειγμα, συνθήκες κράτησης σε βρώμικο χώρο με συνωστισμό προσώπων για παρατεταμένο χρονικό διάστημα. Οι ίδιες συνθήκες μπορεί να είναι και απάνθρωπες, εάν είναι πολύ σοβαρές. **Σωματικές έρευνες χωρίς ρούχα** ακόμη και σε περιπτώσεις που δικαιολογούνται για λόγους ασφαλείας, μπορεί να είναι εξευτελιστικές, εάν πραγματοποιούνται χωρίς σεβασμό

στην αξιοπρέπεια του προσώπου, όπως για παράδειγμα, δημόσια ή μπροστά σε πρόσωπα του αντίθετου φύλου. **Η κράτηση στην απομόνωση** δεν είναι απαραίτητα απάνθρωπη ή εξευτελιστική, αλλά μπορεί να είναι εάν παραταθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η έλλειψη ή άρνηση **ιατρικής βοήθειας** μπορεί να είναι εξευτελιστική όταν προκαλεί άγχος ή αγωνία ή πόνο.

Η αντίθετη κατάσταση της υποχρεωτικής ιατρικής παρέμβασης, όπως για παράδειγμα, η δια της βίας σίτιση, παρόλο που δεν είναι κατά βάση απάνθρωπη ή εξευτελιστική, μπορεί να καταστεί τέτοια, εάν δεν είναι ιατρικώς απαραίτητη ή εάν πραγματοποιείται χωρίς διασφαλίσεις ή σεβασμό. Η χρησιμοποίηση χειροπεδών δεν θεωρείται εξευτελιστική μεταχείριση, εάν αυτό είναι εύλογα απαραίτητο, όπως για παράδειγμα προκειμένου να εμποδίσει το πρόσωπο να αποδράσει ή να τραυματίσει άλλους, αλλά μπορεί να θεωρείται (εξευτελιστική μεταχείριση) εάν το πρόσωπο που φορά τις χειροπέδες νοσηλεύεται ή περιφέρεται έτσι δημόσια.

Διακρίσεις, όπως για παράδειγμα για εθνικούς λόγους, μαζί με αποδείξεις κακομεταχείρισης, μπορεί να καταστήσουν πιθανότερο να διαπιστωθεί παραβίαση του Άρθρου 3.

Απέλαση και έκδοση. Η απέλαση ή έκδοση ενός προσώπου σε μια άλλη χώρα όπου αντιμετωπίζει τον πραγματικό κίνδυνο να έχει μια μεταχείριση αντίθετη προς τις διατάξεις του Άρθρου 3, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την παραβίαση από το κράτος που προβαίνει στην απέλαση. Όπως με το Άρθρο 2, στις περισσότερες περιπτώσεις η απόφαση για απέλαση κλπ. θα λαμβάνεται σε ανώτερο δικαστικό ή κυβερνητικό επίπεδο. Αλλά την ευθύνη για τις συνθήκες επιστροφής του προσώπου που απελαύνεται φέρουν συχνά οι αστυνομικοί ή οι αξιωματούχοι που είναι αρμόδιοι για θέματα μετανάστευσης. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλίζονται ανθρωπίνες συνθήκες και ένα πρόσωπο το οποίο είναι ιατρικώς ακατάλληλο να ταξιδέψει δεν θα πρέπει να αναγκαστεί να το κάνει.

Θετικές υποχρεώσεις σύμφωνα με το Άρθρο 3: η υποχρέωση να **παρεμποδίζεται** μεταχείριση αντίθετη προς τις διατάξεις του Άρθρου 3 είναι κατά κύριο λόγο μια λειτουργία της κυβέρνησης κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία και κατά τη διαδικασία ετοιμασίας κανονισμών. Σε περιπτώσεις που αφορούν ευαίσθητες ομάδες όπως παιδιά, άτομα που δεν έχουν σώας τας φρένας ή κρατούμενους, η υποχρέωση του Κράτους να παρεμποδίσει τυχόν κακομεταχείριση ενισχύεται.

Δικονομική υποχρέωση διεξαγωγής έρευνας: όπως με το δικαίωμα στη ζωή (Άρθρο 2), σε περιπτώσεις αμφισβητήσιμης παραβίασης του Άρθρου 3, είναι υποχρεωτικό να διεξάγεται μια ανεξάρτητη, αποτελεσματική και άμεση έρευνα. Για παράδειγμα, οι τραυματισμοί πρέπει να εξετάζονται από ιατρό όσο το δυνατόν πιο σύντομα, προκειμένου να διαπιστωθεί πως προέκυψαν. Οι αστυνομικοί και λοιποί αξιωματούχοι πρέπει να τηρούν σωστά και ακριβή αρχεία των ενεργειών τους, και εάν κατηγορηθούν για κακομεταχείριση, να συνεργάζονται πλήρως με οποιονδήποτε αρμόδιο για την έρευνα.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ, ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - (Άρθρο 4)

Ο όρος «**δουλεία**» σημαίνει «**τη θέση ή την κατάσταση ενός προσώπου στο οποίο ασκούνται σε ένα πρόσωπο όλες ή κάποιες από τις εξουσίες που συνδέονται με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας. «Καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία»** είναι η περίπτωση κατά την οποία ένα πρόσωπο, το οποίο οφείλει να εργάζεται ή να παρέχει υπηρεσίες υπό την απειλή τιμωρίας. **Μια θετική υποχρέωση διεξαγωγής έρευνας** μπορεί να προκύψει επίσης, ειδικά σε περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων. Η έρευνα πρέπει να πληροί τις ίδιες προϋποθέσεις διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και ανεξαρτησίας που αναφέρονται στα Άρθρα 2 και 3

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ - (Άρθρο 5)

Το δικαίωμα να μη στερείται κάποιος την προσωπική του ελευθερία χωρίς νόμιμη αιτία είναι μια από τις θεμελιώδεις αρχές του συστήματος της Σύμβασης. Επομένως, το Άρθρο 5 υποστηρίζει εξ αρχής με σθένος ένα **τεκμήριο ελευθερίας**, τόσο θετικά όσο και αρνητικά. «**Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια. Κανένα πρόσωπο δεν θα στερείται την ελευθερία του εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις και σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο Νόμο...»** Η **απώλεια της ελευθερίας** συνίσταται σε δύο στοιχεία: φυλάκιση σε ένα συγκεκριμένο χώρο για ένα μη αμελητέο χρονικό διάστημα και απουσία συναίνεσης από πλευράς κρατουμένου. Δεν προϋποθέτει σωματικό περιορισμό (φυλάκιση). Το Δικαστήριο υπογράμμισε το γεγονός ότι η **προστασία από αυθαιρεσία** αποτελεί τον πυρήνα του Άρθρου 5, το οποίο παρέχει το δικαίωμα στην ασφάλεια και στην ελευθερία, και προϋπο-

θέτει ότι σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ακολουθούνται οι διαδικασίες που προβλέπονται από το Νόμο.

Σε αντίθεση προς το Άρθρο 3, **το δικαίωμα στην ελευθερία** δεν είναι απόλυτο. Υπάρχουν προφανώς νόμιμοι λόγοι για τους οποίους η κοινωνία μπορεί να χρειάζεται να στερεί από τους ανθρώπους την ελευθερία τους για το γενικό συμφέρον, ειδικά σε περιπτώσεις όπου οι πράξεις τους θέτουν σε κίνδυνο τους ίδιους ή άλλους. Επομένως, το δικαίωμα έχει **έξι ειδικές εξαιρέσεις**, οι οποίες αναφέρονται στην παράγραφο 1, υποπαράγραφοι α-στ, και είναι **εξαντλητικές**. Οι αξιωματούχοι που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή του Νόμου και ειδικότερα εκείνοι οι οποίοι έχουν εξουσίες/αρμοδιότητες να προβαίνουν σε σύλληψη και κράτηση, διαδραματίζουν τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο να τηρούν αυστηρά τα όρια που αναφέρονται στις υποπαραγράφους α-στ, και να υποβάλλουν άμεσα τις ενέργειες και αποφάσεις τους σε δικαστικό έλεγχο.

20

Οι έξι εξαιρέσεις στις οποίες επιτρέπεται στέρηση της ελευθερίας είναι οι ακόλουθες:

Α) Ένα πρόσωπο μπορεί να κρατείται μετά από καταδικαστική απόφαση, η οποία έχει εκδοθεί από δικαστήριο που έχει αρμοδιότητα να αποφασίσει για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Β) Ένα πρόσωπο μπορεί να κρατείται επειδή δεν συμμορφώθηκε με την εντολή του δικαστηρίου ή προκειμένου να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που επιβάλλονται με βάση το Νόμο.

Γ) Ένα πρόσωπο μπορεί να συλλαμβάνεται και κρατείται προκειμένου να προσέλθει στο δικαστήριο εφόσον υπάρχει εύλογη υποψία ότι έχει διαπράξει ένα ποινικό αδίκημα ή εφόσον αυτό είναι εύλογα απαραίτητο προκειμένου να εμποδιστεί από το να

διαπράξει ένα ποινικό αδίκημα ή από το να διαφύγει αφού έχει διαπράξει ένα ποινικό αδίκημα.

Δ) Ένας ανήλικος (κάτω των 18 ετών) μπορεί να κρατείται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι λαμβάνει εκπαίδευση ή όταν εκκρεμούν δικαστικές διαδικασίες σε βάρος του για μη ποινικό αδίκημα (όπως για παράδειγμα να τεθεί ο ανήλικος υπό φροντίδα).

Ε) Πρόσωπα με μολυσματικές ασθένειες, πρόσωπα που δεν έχουν σώας τα φρένας, αλκοολικοί, ναρκομανείς και περιπλανώμενοι μπορούν να κρατούνται.

Στ) Ένα πρόσωπο μπορεί να συλλαμβάνεται ή κρατείται προκειμένου να παρεμποδιστεί η μη εγκεκριμένη είσοδός του στη χώρα ή για λόγους απέλασης ή έκδοσης.

Και στις έξι περιπτώσεις υπάρχει μια συγκεκριμένη προϋπόθεση προκειμένου η κράτηση να είναι **νόμιμη**. Αυτό σημαίνει ότι όχι μόνο πρέπει να είναι σύμφωνη με το εσωτερικό (εθνικό) δίκαιο και την εσωτερική διαδικασία, για τα οποία υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης και πρόβλεψης, αλλά και ότι η εφαρμογή του Νόμου αυτού πρέπει να είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση, δηλαδή να γίνεται για τον σκοπό που επιβάλλεται στις υποπαραγράφους α-στ.

21

Η κράτηση πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέτρο στο οποίο πρέπει να προσφεύγει μια αρχή αφού έχει προηγουμένως δώσει τη δυνατότητα στο πρόσωπο να συμμορφωθεί με την θέλησή του. Πρέπει επίσης να βασίζεται στην λογική της αναλογικότητας και να αποσκοπεί στη διασφάλιση της συμμόρφωσης και όχι στην τιμωρία.

Η κράτηση όταν εκκρεμεί **επέλαση ή έκδοση** (υποπαραγράφος στ) μπορεί να πραγματοποιείται σε ένα κέντρο κράτησης ειδικά σχεδιασμένο για διαδικασίες "fast-track" ταχείας εκκαθάρισης παρόμοιων υποθέσεων, αλλά μόνον για ένα μικρό χρονικό διά-

στημα Η κράτηση μπορεί να πραγματοποιείται εκτός των ορίων ενός αναγνωρισμένου τόπου εγκλεισμού.

Η παράγραφος 2 του Άρθρου 5 προϋποθέτει ότι **ένα πρόσωπο το οποίο συλλαμβάνεται πρέπει να ενημερώνεται άμεσα σε γλώσσα που κατανοεί για τους λόγους της σύλληψης του και για τυχόν κατηγορίες που έχουν απαγγελθεί σε βάρος του**. Αποτελεί στοιχειώδη διασφάλιση να ενημερώνεται ένα πρόσωπο για τον λόγο για τον οποίο έχει συλληφθεί, σε απλή και μη τεχνική γλώσσα, ούτως ώστε να είναι σε θέση να αρνηθεί το αδίκημα ή να αμφισβητήσει την κράτησή του, εάν αυτό είναι απαραίτητο στο δικαστήριο. Η κατανοητή γλώσσα που απαιτείται να χρησιμοποιηθεί μπορεί να είναι μια ξένη γλώσσα, ή για παράδειγμα, η νοηματική γλώσσα εάν το πρόσωπο το οποίο συλλαμβάνεται είναι κωφό. Το τι ακριβώς ικανοποιεί την απαίτηση «άμεσα» μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με την περίπτωση, αλλά το Δικαστήριο έχει ορίσει ότι θα αναμένει να ενημερώνεται ο κρατούμενος «εντός λίγων ωρών από τη σύλληψή του». Σε σπάνιες περιπτώσεις, οι πληροφορίες μπορούν να δοθούν στον εκπρόσωπο του προσώπου που συλλαμβάνεται (όπως για παράδειγμα όταν η ψυχική κατάσταση του προσώπου καθιστά αδύνατη την κατανόησή τους).

22

Η παράγραφος 3 προϋποθέτει ότι ένα πρόσωπο το οποίο συλλαμβάνεται επειδή υπάρχει υποψία ότι έχει διαπράξει ένα αδίκημα **θα πρέπει να προσέλθει άμεσα ενώπιον ενός δικαστή ή άλλου δικαστικού υπαλλήλου και θα δικαιούται ναδικαστεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ή να αφεθεί ελεύθερο ενώ εκκρεμεί δίκη**. Αυτό πρέπει να συμβεί αυτομάτως. Ο κρατούμενος δεν χρειάζεται να υποβάλλει αίτηση για αυτό (αντίθετα με την παράγραφο **4** παρακάτω στο παρόν). Το πρόσωπο ενώπιον του οποίου προσέρχεται ο κρατούμενος μπορεί να

είναι δικαστής (judge or magistrate) ή άλλος δικαστικός υπάλληλος υπό την προϋπόθεση ότι το πρόσωπο αυτό είναι ανεξάρτητο από αρχές και κόμματα και είναι αμερόληπτο. Το θέμα είναι ότι το πρόσωπο έχει την αρμοδιότητα να ελέγξει την ουσία της υπόθεσης, να διαπιστώσει εάν οι λόγοι της σύλληψης και κράτησης είναι επαρκείς και να διατάξει την απελευθέρωση, εάν δεν είναι. Το τι ακριβώς ικανοποιεί την προϋπόθεση «άμεσα» μπορεί και πάλι να ποικίλλει, αλλά συνήθως θα πρέπει να είναι η επόμενη ημέρα. Το Δικαστήριο θεώρησε ότι οι τέσσερις ημέρες είναι το ανώτατο χρονικό όριο, παρόλο που μικρότερα χρονικά διαστήματα μπορεί επίσης να είναι αντίθετα προς τις διατάξεις της Σύμβασης.

Η παράγραφος 4 είναι η διάταξη περί «προσωπικής ασφάλειας» (“habeas corpus”) της Σύμβασης, με την οποία παρέχεται σε ένα πρόσωπο που συλλαμβάνεται ή κρατείται το δικαίωμα **«να κινήσει δικαστικές διαδικασίες με βάση τις οποίες θα αποφασιστεί ταχέως από ένα δικαστήριο η νομιμότητα της κράτησής του και θα διαταχθεί η απελευθέρωση του εάν η κράτησή του είναι παράνομη»**. Οι διαδικασίες πρέπει να διεξάγονται κατ’ αντιμωλία και πρέπει πάντα να διασφαλίζεται η «ισότητα των όπλων» ανάμεσα στους διαδίκους, γεγονός που προϋποθέτει ότι οι κρατούμενοι και οι εκπρόσωποί τους πρέπει να έχουν πρόσβαση στα βασικά έγγραφα με βάση τα οποία ζητήθηκε η κράτηση. «Ταχέως» σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υπάρξει αδικαιολόγητη καθυστέρηση στο να ξεκινήσουν δικαστικές διαδικασίες στο δικαστήριο (όπως για παράδειγμα καθυστέρηση στην μετάφραση εγγράφων που χρησιμοποιούνται σε δικαστικές διαδικασίες). Το δικαίωμα συνεπάγεται συνήθως ένα δικαίωμα να πραγματοποιείται έλεγχος της νομιμότητας της κράτησης σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Η παράγραφος 5 **εγγυάται** το δικαίωμα αποζημίωσης για κάθε πρόσωπο το οποίο είναι θύμα σύλληψης και κράτησης κατά πα-

ράβαση των διατάξεων του Άρθρου 5. **Η ευθύνη για τη διασφάλιση του δικαιώματος** αυτού θα βαρύνει άλλους και όχι τους αξιωματούχους, των οποίων η εργασία περιλαμβάνει εξουσίες σύλληψης και κράτησης, αλλά αποτελεί ισχυρό κίνητρο για τους αξιωματούχους αυτούς να σέβονται τα δικαιώματα που παρέχονται από το Άρθρο 5. Εάν δεν το πράξουν, το γεγονός αυτό θα στοιχίσει πολλά χρήματα στο Κράτος.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΚΑΙΗ ΔΙΚΗ - (Άρθρο 6)

Η βασική διάταξη του Άρθρου 6, στην πρώτη πρόταση της παραγράφου 1, είναι ότι «Κατά τον προσδιορισμό των αστικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ή τυχόν κατηγοριών σε βάρος του για ποινικό αδίκημα, κάθε πρόσωπο δικαιούται μια δίκαιη δίκη σε δημόσια συνεδρίαση εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο (tribunal) σύμφωνα με το Νόμο».

24

ΜΗ ΕΠΙΒΟΛΗ ΠΟΙΝΗΣ ΑΝΕΥ ΝΟΜΟΥ - (Άρθρο 7)

Η διάταξη αυτή απαγορεύει την αναδρομική ισχύ του ποινικού δικαίου. Περιλαμβάνει το δικαίωμα να μην δικάζεται ή τιμωρείται ένα πρόσωπο για μια πράξη που δεν αποτελούσε ποινικό αδίκημα την εποχή που διαπράχθηκε. Και πάλι, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο όρος «ποινικός» έχει μια συγκεκριμένη σημασία σύμφωνα με τη Σύμβαση και μπορεί να επεκταθεί σε πειθαρχικές, διοικητικές ή δημοσιονομικές διαδικασίες, εάν ενδέχεται να οδηγήσουν στην επιβολή ποινής στο εν λόγω πρόσωπο.

ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ – (Άρθρο 8), ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΗΣ, ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ – (Άρθρο 9), ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ - (Άρθρο 10), ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΧΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΕΣΘΑΙ - (Άρθρο 11)

Αυτά τα τέσσερα άρθρα, αφορούν όλα περιορισμένα δικαιώματα, έχουν την ίδια **δομή αποτελούμενα από δύο παραγράφους**, στις οποίες η παράγραφος 1 δηλώνει το δικαίωμα και η παράγραφος 2 αναφέρει τις περιστάσεις κατά τις οποίες η παρέμβαση σε αυτά μπορεί να είναι δικαιολογημένη, και οι **δεύτερες παράγραφοι διαφέρουν όσον αφορά τις λεπτομέρειες αλλά έχουν** τρεις κοινές απαιτήσεις προκειμένου να δικαιολογηθεί η παρέμβαση στο δικαίωμα.

Πρώτον, η παρέμβαση πρέπει να είναι **σύμφωνη με το Νόμο**. Ο όρος «Νόμος» περιλαμβάνει πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια νομοθεσία, κοινό δίκαιο και δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης για Κράτη που χρησιμοποιούν τα συστήματα αυτά καθώς και κανονισμούς επαγγελματικών φορέων, πανεπιστημίων κλπ. Ο νόμος πρέπει να καθιερωθεί στο εθνικό σύστημα. Πρέπει επίσης να είναι **εύκολη η πρόσβαση σε αυτόν**, δηλαδή να είναι διαθέσιμος στο κοινό, και να **είναι προβλέψιμος**, δηλαδή να είναι όσο ακριβής χρειάζεται ούτως ώστε να επιτρέπει σε κάποιο πρόσωπο να κανονίζει τη συμπεριφορά του για να συμμορφώνεται με το Νόμο.

Δεύτερον, η παρέμβαση πρέπει να **επιδιώκει την επίτευξη ενός νόμιμου σκοπού**. Όλες οι δεύτερες παράγραφοι εκθέτουν πίνακες με ειδικά επιτρεπτούς σκοπούς, οι οποίοι ποικίλλουν από άρθρο σε άρθρο όπως «η πρόληψη εγκλημάτων», «η προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή των ηθών» ή «η προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων».

Τρίτον, η παρέμβαση πρέπει να είναι «**αναγκαία σε κάθε δημοκρατική κοινωνία**» για να επιδιώκει την επίτευξη του εν λόγω σκοπού. Ο όρος «απαραίτητος» δε σημαίνει ούτε «αναντικατάστατος» από την μια πλευρά ούτε απλώς «εύλογος» από την άλλη. Σημαίνει ότι η κυβέρνηση οφείλει να καθορίσει ότι υπήρχε μια «**επιτακτική κοινωνική ανάγκη**» για την παρέμβαση και ότι ήταν **ανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό**. Παρά το γεγονός ότι η λέξη δεν εμφανίζεται στο κείμενο της Σύμβασης, η αναλογικότητα αποτελεί τη βάση σύμφωνα με την οποία ερμηνεύεται αυτή από το Δικαστήριο. Επομένως, ακόμη και αν μια πράξη ή πολιτική επιδιώκει την επίτευξη ενός νόμιμου σκοπού, δεν είναι επιτρεπτή εφόσον τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν είναι υπερβολικά, αυθαίρετα ή άδικα. Κατ' ουσίαν, η Σύμβαση προϋποθέτει ότι οι εθνικές αρχές πρέπει να αντισταθμίζουν τα δικαιώματα του ιδιώτη με εκείνα του δημοσίου συμφέροντος. Μπορεί επίσης να τεθεί θέμα ισορροπίας ανάμεσα σε αντικρουόμενα ατομικά δικαιώματα. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι είναι πρωταρχικής σημασίας για τις εθνικές αρχές να διαφυλάσσουν τα δικαιώματα του ανθρώπου και να επιτυγχάνουν τη σωστή ισορροπία και ότι είναι κατά κανόνα σε καλύτερη θέση από ότι το δικαστήριο προκειμένου να εκτιμήσουν την αναγκαιότητα μιας παρέμβασης. Έτσι, ανέπτυξε μια αρχή σύμφωνα με την οποία τα Κράτη έχουν την ευχέρεια στον τομέα αυτό που αποκαλείται «**περιθώριο εκτίμησης**» αναγνωρίζοντας ότι, όπως διαφέρουν οι κοινωνικές και λοιπές συνθήκες, το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τοπικές λύσεις. Το εύρος ωστόσο είναι περιορισμένο και υπόκειται πάντοτε στην επίβλεψη του Δικαστηρίου. Θα είναι ισχυρότερο εάν η πρακτική σε ολόκληρη την Ευρώπη διαφέρει ευρέως παρά εάν υπάρχει συναίνεση που δε συνάδει με την πολιτική ή πρακτική του συγκεκριμένου Κράτους. Όσον αφορά την φύση των πραγμάτων, οι κοινωνικές συμπεριφορές αλλάζουν και οι αποφάσεις του Δικαστηρίου εξελίσσονται μαζί με τις συμπεριφορές αυτές.

Α. Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής- (Άρθρο 8)

Σύμφωνα με την **παράγραφο 1**, **κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας του**. Ο όρος «**ιδιωτική ζωή**» είναι πολύ πιο ευρύς από την έννοια της ιδιωτικότητας (privacy) (η οποία αφορά κυρίως δικαιώματα σεβασμού της εμπιστευτικότητας και απομόνωσης). Ο όρος «**οικογενειακή ζωή**» είναι επίσης μια ευρεία έννοια σύμφωνα με τη Σύμβαση και δεν αναφέρεται μόνο στο παραδοσιακό παντρεμένο ζευγάρι με παιδιά. Καλύπτει ανύπαντρα ζευγάρια (υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχουν ενδείξεις πως πρόκειται για μια σταθερή μακροχρόνια σχέση), ζευγάρια του ίδιου φύλου και τρανσέξουαλ, κοντινούς συγγενείς όπως παππούδες και εγγόνια, και δίδυμα. Το θέμα είναι, υπάρχει απόδειξη ύπαρξης στενών προσωπικών δεσμών; Έχει ισχύσει συχνά σε περιπτώσεις απελάσεων να επιτρέπεται σε άτομα με οικογενειακούς δεσμούς να παραμείνουν ακόμη και αν έχουν διαπράξει ποινικά αδικήματα ή εάν έχει λήξει η άδεια εισόδου στη χώρα.

Ο όρος «**κατοικία**» προϋποθέτει ότι το θύμα θα παρουσιάσει επαρκείς και διαρκείς δεσμούς με τον τόπο όπου ζει, αλλά δε χρειάζεται να μένει σε αυτή μονίμως. Μπορεί να είναι προσωρινή (όπως ένα караβάνι) ή να αποτελεί την επαγγελματική του διεύθυνση και μερικές φορές να έχει καταληφθεί παράνομα ή κατά παράβαση μιας απόφασης σχεδιασμού.

Ο όρος «**αλληλογραφία**» δεν καλύπτει μόνον επιστολές (ειδικά από φυλακισμένους) αλλά και τηλεφωνικές συνομιλίες, μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και κείμενα.

Ο **όρος** «σεβασμός» **αφορά** τόσο αρνητικές όσο και θετικές υποχρεώσεις. Αρνητικά, πρόκειται για την υποχρέωση να μην υπάρ-

χει αυθαίρετη παρέμβαση στα δικαιώματα. Θετικά, ενδέχεται να αφορά την υιοθέτηση μέτρων που σχεδιάστηκαν με σκοπό να διασφαλίσουν το σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής όχι μόνον σε σχέσεις ανάμεσα στο Κράτος και το πρόσωπο αλλά και γενικότερα στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών. Επίσης, σε όλες τις δικαστικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά, πρωταρχική σημασία έχει το συμφέρον του παιδιού.

Η παράγραφος 2 ακολουθεί το πλαίσιο που εξηγείται παραπάνω στο παρόν, απαγορεύοντας οποιαδήποτε παρέμβαση στο δικαίωμα εκτός από εκείνη που είναι σύμφωνη με το Νόμο και αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία και εξυπηρετεί ένα νόμιμο σκοπό. Στο Άρθρο 8, οι επιτρεπόμενοι σκοποί είναι οι ακόλουθοι: σκοποί που εξυπηρετούν το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της οικονομικής ευμάρειας της χώρας ή σκοποί που εξυπηρετούν την πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων ή σκοποί που εξυπηρετούν την προστασία της υγείας ή των ηθών ή σκοποί που εξυπηρετούν την προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

28

Κάθε φορά που απαιτείται μια παρέμβαση, πρέπει να έχει γίνει μια εκτίμηση με βάση τα ακόλουθα **τρία ερωτήματα** : Είναι σύμφωνη με το Νόμο; Επιδιώκει τον επιτρεπόμενο σκοπό; Είναι αναγκαίο να πληρείται ο σκοπός αυτός σε μια δημοκρατική κοινωνία, δηλαδή δεν είναι καταχρηστικός, αυθαίρετος ή άδικος;

Οι αξιωματούχοι οφείλουν να θέτουν στον εαυτό τους τα ίδια ερωτήματα προτού παρέμβουν στα δικαιώματα του άρθρου 8, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι δεν προβαίνουν σε αδικαιολόγητη παραβίαση των δικαιωμάτων αυτών.

B. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας - (Άρθρο 9)

Η παράγραφος 1 αποτελείται από δύο μέρη: **ένα απεριόριστο δικαίωμα ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, το οποίο περιλαμβάνει την ελευθερία αλλαγής θρησκείας ή πίστης** και **ένα περιορισμένο δικαίωμα δήλωσης θρησκείας ή πίστης**, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή κατ' ιδίαν, σε καιρό πολέμου, διδασκαλία, πρακτική και παρακολούθηση. Μόνον το δεύτερο δικαίωμα υπόκειται στις διατάξεις της παραγράφου 2.

Το Δικαστήριο απέφυγε να ορίσει τις έννοιες «θρησκεία και πίστη» και αποδέχτηκε πολλές ως εγκεκριμένες πίστεις - και όχι μόνον τις καθιερωμένες παγκοσμίως πίστεις όπως ο Χριστιανισμός, ο Ιουδαϊσμός και ο Μωαμεθανισμός αλλά και νεότερες όπως οι Μάρτυρες του Ιεχωβά και η Σαϊντελογία. Από τις πίστεις δέχτηκε τον ειρηνισμό, τη χορτοφαγία και την αντίθεση στην έκτρωση αλλά όχι την υποστήριξη μιας υποβοηθούμενης αυτοκτονίας.

Γενικά, **προστατεύονται οι άμεσες εκδηλώσεις θρησκείας και πίστης όπως για παράδειγμα το να φοράει κάποιος έναν σταυρό, ένα τουρμπάνι ή ένα ισλαμικό πέπλο ή να ακολουθεί μια διατροφή "kosher" (το κασέρ είναι καθαρό φαγητό που έχει πιστοποιηθεί για μια συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής και ετοιμασίας σύμφωνα με ορισμένες θρησκευτικές πεποιθήσεις)** και όχι οι **έμμεσες** εκδηλώσεις όπως αυτές που σχετίζονται με τη διανομή φιλειρηνικών φυλλαδίων σε στρατιώτες, εφόσον αυτό είναι αντίθετο προς τη διακήρυξη των φιλειρηνικών αρχών.

Οποιοσδήποτε περιορισμός δικαιώματος (παράγραφος 2) πρέπει να **προβλέπεται από το Νόμο. Οι νόμιμοι σκοποί που καταγράφονται είναι η δημόσια ασφάλεια, η προστασία της δημόσιας τάξης, της υγείας ή των ηθών και η προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.**

Ζητήματα πίστης και εκδήλωσής αυτής είναι συχνά αντιφατικά και ευαίσθητα, ειδικά σε μια όλο και πιο πλουραλιστική κοινωνία. Οι αξιωματούχοι πρέπει να είναι βέβαιοι ότι έχουν σαφή νομική εξουσία προτού εφαρμόσουν περιορισμούς, καθώς και ένα νόμιμο σκοπό που εφαρμόζεται αναλογικά.

Γ. Ελευθερία έκφρασης - (άρθρο 10)

Η παράγραφος 1 αναφέρει «Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της γνώμης καθώς και της λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την παρέμβαση οποιασδήποτε δημόσιας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. Το άρθρο αυτό δεν απαγορεύει στα Κράτη να επιβάλλουν διαδικασίες αδειοδότησης σε επιχειρήσεις μετάδοσης εκπομπών, την τηλεόραση και τον κινηματογράφο»

30

Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί τον **ακρογωνιαίο λίθο της δημοκρατίας** και βασικό στοιχείο όσον αφορά τη χορήγηση πολλών δικαιωμάτων. Το Δικαστήριο υπογράμμισε τη συνταγματική σημασία του και δήλωσε ότι **μια παρέμβαση μπορεί να δικαιολογείται μόνο από επιτακτικές αναγκαιότητες και οι εξαιρέσεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Το τεκμήριο αναγνωρίζεται υπέρ της έκφρασης.**

Η παράγραφος 2 αναφέρει τις απαιτήσεις για το δικαίωμα, και προϋποθέτει οι περιορισμοί να α) προβλέπονται από το Νόμο, β) για έναν επιτρεπόμενο σκοπό και γ) να είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, αναλογικοί και χωρίς διακρίσεις. Οι

επιτρεπόμενοι σκοποί όσον αφορά περιορισμούς, διατυπώσεις, συνθήκες ή ποινές είναι οι ακόλουθοι: **Εθνική ασφάλεια, εδαφική ακεραιότητα ή δημόσια ασφάλεια, πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων, προστασία υγείας ή ηθών, προστασία φήμης ή δικαιωμάτων άλλων, απαγόρευση γνωστοποίησης πληροφοριών που έχουν ληφθεί εμπιστευτικά, διατήρηση εξουσίας και αμεροληψία δικαστή.**

Δ. Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι - (άρθρο 11)

Η ελευθερία του συνέρχεσθαι περιλαμβάνει δημόσιες ή ιδιωτικές συναθροίσεις, πορείες, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις και καθιστικές διαμαρτυρίες. Ο σκοπός μπορεί να είναι πολιτικός, θρησκευτικός ή πνευματικός, κοινωνικός ή άλλος. Δεν έχει επιβληθεί κανένα όριο όσον αφορά τον σκοπό, αλλά οποιαδήποτε συνάθροιση **πρέπει να είναι ειρηνική**. Παρεμπίπτουσα βία δεν θα σημαίνει ότι δεν έχουν ληφθεί μέτρα προστασίας για τη συνάθροιση, εκτός αν αυτή είχε ανατρεπτικό σκοπό. **Θετικές υποχρεώσεις:** Το Κράτος έχει καθήκον να προστατεύει όσους ασκούν το δικαίωμά τους να συνέρχονται ειρηνικά από οποιαδήποτε βία ασκείται από αντι-διαδηλωτές. **Οι περιορισμοί ή οι απαγορεύσεις αναφορικά με συναθροίσεις προϋποθέτουν αιτιολόγηση σύμφωνα με την παράγραφο 2**, όπως επίσης οι περιορισμοί να α) προβλέπονται από το Νόμο β) για έναν επιτρεπόμενο σκοπό και γ) να είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, αναλογικοί και χωρίς διακρίσεις. Οι επιτρεπόμενοι σκοποί είναι οι ακόλουθοι: **εθνική ασφάλεια ή δημόσια ασφάλεια, πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων, προστασία υγείας ή ηθών, προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.** **Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι** είναι το δικαίωμα ενός προ-

σώπου να συνεταιρίζεται με άλλους για να σχηματίσει φορείς στα πλαίσια των οποίων επιδιώκεται από κοινού η επίτευξη κοινών στόχων. Περιλαμβάνει ειδικότερα το δικαίωμα σύστασης **σωματείων** για την προστασία των συμφερόντων των μελών. Μαζί με τα σωματεία, δύο είδη οργανώσεων ιδιαίτερης σημασίας είναι **τα πολιτικά κόμματα και οι θρησκευτικοί φορείς**.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΝΑΨΕΩΣ ΓΑΜΟΥ (Άρθρο 12)

Το Άρθρο 12 λέει «Άνδρες και γυναίκες έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία που διέπει την άσκηση του δικαιώματος αυτού».

Αυτό ισχύει μόνο για γάμο, όχι για συγκατοίκηση ή συμβάσεις συμβίωσης. Επίσης, ισχύει μόνο για γάμους ετεροφυλόφιλων. Οι νόμοι περί γάμου δύνανται να ποικίλλουν από κράτος σε κράτος, π.χ. θέματα όπως γάμος με συγγενείς καθώς και γάμος με άτομα του ίδιου φύλου.

Παρόλο που αναγνώρισε το δικαίωμα των φυλακισμένων να παντρεύονται, το Δικαστήριο **δεν διαπίστωσε δικαίωμα σχετικό με την πραγματοποίηση επισκέψεων** των συζύγων στους φυλακισμένους στο Άρθρο 12, προκειμένου να επιτρέψει σε αυτούς να ιδρύσουν οικογένεια. Υποθέσεις χωρισμού των συζύγων για λόγους απέλασης ή μετανάστευσης θα αντιμετωπίζονται συνήθως σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 8 και όχι του Άρθρου 12.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ (Άρθρο 13)

Το Άρθρο 13 προϋποθέτει το δικαίωμα σε μια αποτελεσματική προσφυγή ενώπιον εθνικής αρχής αναφορικά με την παραβίαση δικαιώματος της Σύμβασης.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ - (άρθρο 14)

Το Άρθρο 14 προϋποθέτει ότι «η απόλαυση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στην παρούσα Σύμβαση διασφαλίζεται χωρίς διακρίσεις για λόγους όπως το φύλο, η φυλή, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, οι πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, η εθνική ή κοινωνική καταγωγή, η σχέση με εθνικές μειονότητες, η περιουσιακή κατάσταση, τα στοιχεία γέννησης ή άλλα».

Το Άρθρο 14 δεν παρέχει ένα αυτοτελές δικαίωμα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε συνδυασμό με ένα άλλο δικαίωμα που παρέχεται από τη Σύμβαση (ή τα Πρωτόκολλα αυτής). Μπορεί ωστόσο να παραβιάζεται όταν διαβάζεται και ισχύει μαζί με το άλλο δικαίωμα, ακόμη και αν το άλλο δικαίωμα από μόνον του δεν παραβιάζεται. ΠΡΟΣΟΧΗ: Το Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 12 παρέχει ένα αυτοτελές δικαίωμα με τους ίδιους όρους όπως το Άρθρο 14, το οποίο θα έπρεπε να του επιτρέπει να έχει ευρύτερη ισχύ, αλλά δεν έχει επικυρωθεί ακόμη από πολλά Κράτη.

Ενδεικτικός πίνακας λόγων διακρίσεων: Οι λέξεις «όπως» και «ή άλλα στοιχεία / άλλη ιδιότητα-κατάσταση» φανερώνουν ότι ο πίνακας αυτός είναι απλά ενδεικτικός. Το Δικαστήριο αναγνώρισε επίσης για παράδειγμα τη **συνειδητή αντίρρηση, αναπηρία, παρανομία και σεξουαλική προτίμηση** ως απαγορευμένους λόγους διακρίσεων και μπορεί να προσθέσει κι άλλους.

Είναι δυσκολότερο να δικαιολογηθούν κάποιες διακρίσεις με ορισμένους λόγους από ότι με άλλους: παρότι οι λόγοι

είναι σημαντικοί, το Δικαστήριο είπε ότι θα απαιτεί ιδιαίτερα σοβαρούς λόγους προκειμένου να δικαιολογήσει διακρίσεις λόγω φύλου, σεξουαλικής προτίμησης, φυλής, χρώματος, ιθαγένειας (εκτός από περιστάσεις που αφορούν μετανάστευση), παρανομίας και θρησκείας.

Τι είναι διάκριση; Είναι η μεταχείριση ανθρώπων σε ανάλογες καταστάσεις με διαφορετικό τρόπο ή η μεταχείριση ανθρώπων σε διαφορετικές καταστάσεις με τον ίδιο τρόπο, χωρίς αντικειμενική ή εύλογη δικαιολογία. Επομένως, δεν αποτελούν διάκριση όλοι οι διαφοροποιημένοι τρόποι μεταχείρισης. Ένας φυλακισμένος και ένα ελεύθερο πρόσωπο για παράδειγμα, δεν βρίσκονται σε ανάλογες καταστάσεις, επομένως, μπορεί να δικαιολογηθεί η διαφορετική αντιμετώπισή τους.

«Αντικειμενική και εύλογη αιτιολογία»: Το Δικαστήριο με τη νομολογία του έχει εισαγάγει τον όρο αυτό παρόμοια με τις επιτρεπόμενες εξαιρέσεις στις δευτερες παραγράφους των Άρθρων 8-11, δηλαδή: η ευθύνη για την απόδειξη της αιτιολογίας, η οποία πρέπει επίσης να ισχύει αναλογικά, βαρύνει το Κράτος.

Βία που υποκινείται από διακρίσεις. Είναι ιδιαίτερα σοβαρό και σημαντικό να την αποφεύγουν οι φορείς του Κράτους που έχουν εξουσιοδοτηθεί να χρησιμοποιούν βία. Η ανοχή του Κράτους στην υποκινούμενη από διακρίσεις βία, η οποία ασκείται από ιδιώτες μπορεί επίσης να αποτελεί παραβίαση.

Έμμεσες διακρίσεις. Αναφέρεται στην περίπτωση όπου ένας γενικότερα ισχύων νόμος ή μια γενικότερα ισχύουσα πολιτική έχει δυσανάλογα δυσμενείς επιπτώσεις για τα μέλη μιας συγκεκριμένης ομάδας, ακόμη και αν δεν υπάρχει πρόθεση να γίνουν διακρίσεις.

Διακρίσεις για οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρθηκαν στο Άρθρο 14 ή από το Δικαστήριο δύναται να προκύψουν σχεδόν σε κάθε περίπτωση κατά την οποία αξιωματούχοι έρχονται αντιμέτωποι με κοινό αναφορικά με ζητήματα που άπτονται των δικαιωμάτων και ελευθεριών της Σύμβασης. Ιδιαίτερη προσοχή και φροντίδα απαιτείται να επιδείξουν όλοι οι αξιωματούχοι προκειμένου να απέχουν από κάθε είδους διαφοροποιημένη μεταχείριση που συνεπάγεται διάκριση.

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ - (Άρθρο 34)

Πρόκειται για μια **δικονομική** διάταξη η οποία εγγυάται το δικαίωμα κάθε προσώπου, μη κυβερνητικής οργάνωσης ή ομάδας προσώπων που ισχυρίζονται ότι έχουν πέσει θύματα παραβίασης των δικαιωμάτων τους σύμφωνα με τη Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλα της, να καταθέσουν μια αίτηση ενώπιον του Δικαστηρίου. Ο όρος «οποιοσδήποτε ιδιώτης» περιλαμβάνει πρόσωπα που δεν έχουν σώας τας φρένας και ανηλίκους. Περιλαμβάνεται εδώ επειδή περιέχει μια ουσιώδη υποχρέωση για τα Κράτη **«να μην εμποδίζουν με κανέναν τρόπο την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος αυτού»**.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην περίπτωση προσώπων, τα οποία στερούνται την ελευθερία τους. Κανένα εμπόδιο δεν μπορεί να σταθεί στο δρόμο τους προκειμένου να υποβάλλουν αίτηση στο Δικαστήριο.

Π. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΟΚΟΛΛΩΝ

Α. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ.1

Προστασία της ιδιοκτησίας (Άρθρο 1)

Το παρόν άρθρο αναφέρει έναν γενικό κανόνα που ακολουθείται από δύο ειδικούς κανόνες προκειμένου να προστατεύει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: «Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται να απολαμβάνει ειρηνικά τα υπάρχοντά του». Ο όρος «**υπάρχοντα**» περιλαμβάνει μετοχές, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, άδειες, μισθωτήρια συμβόλαια και επιδόματα πρόνοιας (υπό την προϋπόθεση ότι αυτά έχουν χορηγηθεί με βάση νόμιμο δικαίωμα και όχι ως αποτέλεσμα ασκήσεως διακριτικής ευχέρειας. Ο όρος «**απολαμβάνει ειρηνικά**» περιλαμβάνει το δικαίωμα πρόσβασης στην ιδιοκτησία. Μπορεί να υπάρξουν θετικές υποχρεώσεις για το Κράτος να προστατεύει το δικαίωμα απόλαυσης της ιδιοκτησίας, όπως για παράδειγμα συντηρώντας καταλλήλως επικίνδυνες εγκαταστάσεις που βρίσκονται κοντά σε κατοικίες.

37

ΠΡΩΤΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: ΣΤΕΡΗΣΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Η στέρηση ιδιοκτησίας επιτρέπεται μόνον εφόσον: είναι νόμιμη, εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, είναι σύμφωνη με τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου, είναι εύλογα αναλογική.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Σύμφωνα με την παράγραφο 2, τα Κράτη μπορούν να «ελέγχουν τη χρήση ιδιοκτησίας σύμφωνα με το γενικό συμφέρον ή να διασφαλίζουν την πληρωμή φόρων ή λοιπών εισφορών ή προστίμων». Η διακριτική ευχέρεια του Κράτους σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν είναι ακόμη ευρύτερη από ότι σύμφωνα με τον πρώτο κανονισμό: οι νόμοι του Κράτους μπορούν να επιβάλλουν να ελέγχεται η χρήση της ιδιοκτησίας και είναι εκείνοι που «κρίνει αναγκαίους» για τον σκοπό αυτόν.

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ

38

Ενέργειες για την δήμευση/ κατάσχεση ή άλλου είδους παρέμβαση στα δικαιώματα ιδιοκτησίας πραγματοποιούνται συνήθως από νομοθέτες, υψηλά ιστάμενους αξιωματούχους και δικαστήρια, αλλά και λοιποί δημόσιοι αξιωματούχοι μπορούν επίσης να ασκούν εξουσίες στον τομέα αυτό. Οφείλουν να διασφαλίσουν ότι: έχουν μια νομική βάση για τις ενέργειες τους, εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, επιτυγχάνουν μια δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στο πρόσωπο και το γενικό συμφέρον.

Δικαίωμα στην εκπαίδευση (Άρθρο 2)

«Κανένα πρόσωπο δεν μπορεί να στερείται το δικαίωμα στην εκπαίδευση», το οποίο είναι στην πράξη το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση εκείνη που έχει αναλάβει να παράσχει το Κράτος, όπως καθορίζεται από το εν λόγω Κράτος. Το Άρθρο δεν προϋποθέτει ένα συγκεκριμένο σύστημα εκπαίδευσης, ούτε καν πρόσβαση σε ένα συγκεκριμένο σχολείο και είναι ουδέτε-

ρο έναντι της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση που παρέχεται, πρέπει να σέβεται τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις των γονέων.

Δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές (Άρθρο 3)

Αντί να κατοχυρώνει δικαιώματα, το παρόν Άρθρο επιβάλλει στα Κράτη την υποχρέωση να «πραγματοποιούν ελεύθερες εκλογές σε εύλογα χρονικά διαστήματα με μυστική ψηφοφορία και υπό συνθήκες που διασφαλίζουν την ελεύθερη έκφραση της γνώμης του εκλογικού σώματος όσον αφορά την επιλογή του βουλευτικού σώματος».

B. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ.4

Απαγόρευση φυλάκισης για οφειλή (Άρθρο 1)

«Κανένα πρόσωπο δεν θα στερείται την ελευθερία του αποκλειστικά και μόνον λόγω ανικανότητάς του να πληροί συμβατικές υποχρεώσεις»

39

Ελευθερία μετακίνησης (Άρθρο 2)

Το παρόν άρθρο περιλαμβάνει δύο δικαιώματα:

Κάθε πρόσωπο το οποίο βρίσκεται νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους μπορεί να μετακινείται ελεύθερα εντός της επικράτειας αυτής και να επιλέγει τον τόπο κατοικίας του σε αυτήν

Κάθε πρόσωπο μπορεί να φύγει από οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της δική του.

Περιορισμοί όσον αφορά τα δικαιώματα αυτά επιτρέπονται σε παρόμοιες περιστάσεις με εκείνες που αναφέρονται στα Άρθρα 8-11 της Σύμβασης, δηλαδή:

Σύμφωνα με το Νόμο

Όταν είναι αναγκαίοι για μια δημοκρατική κοινωνία για συγκεκριμένους σκοπούς, δηλαδή

Όταν εξυπηρετούν το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, για την πρόληψη εγκλημάτων, για την προστασία της υγείας και των ηθών, για την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων.

Ο όρος «κάθε πρόσωπο» περιλαμβάνει μη υπηκόους, όπως αναφέρεται στο Άρθρο 1 της Σύμβασης.

Οι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνηση είναι λιγότερο σοβαροί από ότι η στέρηση της ελευθερίας με την οποία ασχολείται το Άρθρο 5 της Σύμβασης. Μπορεί να περιλαμβάνουν πράγματα όπως κατ' οίκον περιορισμό, περιορισμό κυκλοφορίας, περιορισμό σε ή αποκλεισμό από μια συγκεκριμένη πόλη ή περιοχή της χώρας και την υποχρέωση αναφοράς στις Αρχές σε τακτά χρονικά διαστήματα.

40

Οποιοσδήποτε περιορισμός πρέπει να είναι ανάλογος με τον επιτρεπόμενο σκοπό που επιδιώκεται.

Οι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνηση επιβάλλονται συνήθως από δικαστήρια αλλά η αστυνομία φέρει την ευθύνη για την εφαρμογή τους και πρέπει να φροντίζει να παρακολουθεί ότι οι αρχικοί δικαιολογημένοι λόγοι επιβολής τους είναι και εξακολουθούν να είναι έγκυροι.

Απαγόρευση εκδίωξης / απέλασης υπηκόων (Άρθρο 3)

Πρόκειται για ένα αποκλειστικό και άνευ όρων δικαίωμα ενός προσώπου να μην απελαύνεται από την επικράτεια ενός κράτους της οποίας είναι υπήκοος. Η εκδίωξη δεν περιλαμβάνει την έκδοση. Συμβαίνει όταν ένα πρόσωπο είναι

υποχρεωμένο να φύγει για πάντα από την επικράτεια μιας χώρας της οποίας είναι υπήκοος χωρίς να του δοθεί η δυνατότητα να επιστρέψει αργότερα. Η ιδιότητα «υπηκόου» ενός προσώπου για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης θα καθορίζεται από την εθνική νομοθεσία του εν λόγω κράτους.

Απαγόρευση συλλογικής εκδίωξης / απέλασης αλλοδαπών (άρθρο 4)

Πρόκειται για την αποκλειστική και άνευ όρων απαγόρευση συλλογικής εκδίωξης/απέλασης αλλοδαπών. Ο όρος «εκδίωξη / απέλαση» σημαίνει το ίδιο με αυτόν στο Άρθρο 3. Η εκδίωξη / απέλαση μιας ομάδας δεν θα είναι «συλλογική», εάν οι Αρχές έχουν εξετάσει εύλογα και αντικειμενικά την υπόθεση κάθε προσώπου στην ομάδα αυτή.

Γ. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 6 ΚΑΙ 13

1. Κατάργηση της θανατικής ποινής

Το Πρωτόκολλο υπ'αριθμ. 6 καταργεί τη θανατική ποινή σε καιρό ειρήνης αλλά επιτρέπει στα Κράτη να προβλέπουν την επιβολή της ποινής αυτής σε καιρό πολέμου ή σε περίπτωση απειλής πολέμου. Το Πρωτόκολλο υπ'αριθμ. 13 πηγαίνει παραπέρα και την καταργεί συνολικά.

Δ. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 7

Δικονομικές διασφαλίσεις σχετικά με την εκδίωξη/ απέλαση αλλοδαπών (Άρθρο 1)

Το παρόν άρθρο εγγυάται ότι ένα πρόσωπο που δεν είναι υπήκοος και είναι μόνιμος κάτοικος μιας χώρας δεν θα απελαύνεται παρά μόνο εφόσον εκδοθεί σχετική νόμιμη απόφαση και υπό την προϋπόθεση του δικαιώματος:

- Να καταθέσει λόγους ενάντια στην εκδίωξη/απέλασή του/της
- Να ζητήσει να επανεξεταστεί η υπόθεση του/της
 - Να εκπροσωπηθεί για τον σκοπό αυτό ενώπιον της αρμόδιας αρχής.

Ο όρος «εκδίωξη / απέλαση» σημαίνει το ίδιο με αυτόν στο Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 4, Άρθρο 3, δηλαδή δεν καλύπτει την έκδοση. Δεν απαγορεύει την εκδίωξη / απέλαση προσώπων αλλά παρέχει ορισμένες δικονομικές διασφαλίσεις. Οι αλλοδαποί που αντιμετωπίζουν την απέλαση δύνανται επίσης να έχουν δικαιώματα με βάση τη Σύμβαση, όπως για παράδειγμα με βάση τις διατάξεις των Άρθρων 2, 3, 5, 6, και 8 και με βάση το Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 4, Άρθρο 4.

Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπου είναι απαραίτητη η εκδίωξη / απέλαση η οποία πραγματοποιείται για λόγους δημόσιας τάξης ή βασίζεται σε λόγους εθνικής ασφάλειας, ένα πρόσωπο μπορεί να απελαθεί πριν την άσκηση των δικονομικών του δικαιωμάτων, τα οποία εγγυάται το Άρθρο 1 του παρόντος Πρωτοκόλλου.

42

Δικαίωμα έφεσης για ποινικές υποθέσεις (Άρθρο 2)

Το παρόν άρθρο εγγυάται ότι κάθε πρόσωπο το οποίο έχει καταδικαστεί για ένα ποινικό αδίκημα από ένα δικαστήριο (tribunal) θα έχει το δικαίωμα να ζητήσει την επανεξέταση της καταδίκης ή ποινής από ανώτερο δικαστήριο (higher tribunal).

Αποζημίωση για εσφαλμένη καταδίκη (Άρθρο 3)

Το άρθρο αυτό παρέχει το δικαίωμα αποζημίωσης σε περιπτώσεις όπου ακυρώθηκε μια καταδίκη ή χορηγήθηκε χάρη, επειδή νέα στοιχεία ή στοιχεία που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα καταδεικνύουν αναμφισβήτητα ότι υπήρξε κακοδικία.

Δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή τιμωρείται δυο φορές (Άρθρο 4)

Το άρθρο αυτό απαγορεύει να δικάζεται ή να τιμωρείται ένα πρόσωπο ξανά για ένα αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί. Υπάρχουν εξαιρέσεις σύμφωνα με την παράγραφο 2, εφόσον προκύψουν νέα στοιχεία ή στοιχεία που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα ή εάν υπήρξε θεμελιώδες σφάλμα στις προηγούμενες δικαστικές ενέργειες.

Ισότητα μεταξύ συζύγων (Άρθρο 5)

Το άρθρο αυτό παρέχει στους συζύγους ίσα δικαιώματα σύμφωνα με το ιδιωτικό δίκαιο τόσο ανάμεσα σε αυτούς όσο και στις σχέσεις τους με τα παιδιά τους κατά την διάρκεια ενός γάμου και σε περίπτωση λύσης του γάμου. Δεν εμποδίζει το Κράτος να λάβει μέτρα προκειμένου να προστατεύει τα παιδιά (γεγονός που μπορεί να εγείρει ζητήματα σύμφωνα με το Άρθρο 8).

Ε. ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜ. 12

Το Πρωτόκολλο αυτό επαναλαμβάνει την **απαγόρευση διακρίσεων** στην ίδια γλώσσα με εκείνη της Σύμβασης, Άρθρο 14, αλλά με την **ειδοποιό διαφορά ότι το καθιστά ένα αυτόνομο δικαίωμα που δεν εξαρτάται από οποιοδήποτε άλλο δικαίωμα με βάση τη Σύμβαση**. Έως τώρα, σχετικά λίγα Κράτη είναι συμβαλλόμενα και υπάρχει πολύ λίγη νομολογία με έκδοση αποφάσεων, επομένως είναι δύσκολο να δοθούν οδηγίες για τις πιθανές επιπτώσεις του.

ΙΙΙ. ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΟΥΣ

Ο Πίνακας Ελέγχου αυτός έχει σχεδιαστεί για να καθοδηγεί το προσωπικό στα πιο σχετικά άρθρα και σε μερικά από τα ζητήματα που χρειάζεται να λαμβάνουν υπόψη στις διάφορες περιπτώσεις της δουλειάς τους. Τα ζητήματα που αναφέρονται στον πίνακα είναι ενδεικτικά. Παραπομπές σε αριθμούς άρθρων αφορούν τη Σύμβαση, εκτός αν προσδιορίζεται κάποιο Πρωτόκολλο.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΛΑΜΒΑΝΩ ΥΠΟΨΗΝ ΟΤΑΝ Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΜΟΥ ΕΜΠΕΡΙΕΧΕΙ:

Α. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΛΛΩΝ ΑΠΟ ΒΙΑ, ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟ Ή ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Άρθρα 2, Δικαίωμα στη ζωή, 3, Απαγόρευση βασανιστηρίων, 8, Σεβασμός ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, 14, Απαγόρευση διακρίσεων, Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 1, Άρθρο 1, Προστασία ιδιοκτησίας

- Γνωρίζω ή θα πρέπει να γνωρίζω κινδύνους ή απειλές βίας, συμπεριλαμβανομένης οικογενειακής βίας για κάποιο πρόσωπο το οποίο έχω καθήκον να προστατεύσω;
- Κινδυνεύει κάποιος κρατούμενος για τον οποίο είμαι υπεύθυνος να βλάψει τον εαυτό του ή άλλους;
- Έχουν ληφθεί όλα τα αναγκαία και εύλογα μέτρα προκειμένου να εκτιμηθεί η ιατρική κατάσταση ενός προσώπου, ειδικά εφόσον υπάρχει ένδειξη ότι έχει τραυματιστεί;

Β. ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΤΕΡΟΥΝΤΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥΣ (σε οποιοδήποτε πλαίσιο)

Άρθρα 2, Δικαίωμα στη ζωή, 3, Απαγόρευση βασανιστηρίων, 5, Δικαίωμα στην ελευθερία, 8, Σεβασμός ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, 14, Απαγόρευση διακρίσεων, 34, Δικαίωμα μεμονωμένης αίτησης, Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 4, Άρθρο 2, Ελευθερία μετακίνησης

- Είναι οι συνθήκες κράτησης ενός προσώπου κατάλληλες όσον αφορά την καθαριότητα, τη διατροφή και τις συνθήκες ύπνου και δεν υπάρχει συνωστισμός;
- Στην περίπτωση κατά την οποία πρόσωπα που ανήκουν σε ευαίσθητες μειοψηφίες κρατούνται, αντιμετωπίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχουν διακρίσεις;
- Έχουν ληφθεί όλα τα αναγκαία και εύλογα μέτρα για να εκτιμηθεί η ιατρική κατάσταση του κρατούμενου, ειδικά εφόσον υπάρχει ένδειξη ότι έχει τραυματιστεί;
- Αξιολογούνται οι κρατούμενοι νωρίς αναφορικά με τον κίνδυνο να βλάψουν τον εαυτό τους και όσοι διαπιστώνεται ότι διατρέχουν αυτόν τον κίνδυνο εξετάζονται τακτικά;
- Προστατεύονται οι κρατούμενοι από τη βία στα χέρια άλλων κρατουμένων;
- Παρέχεται στους κρατούμενους που ανήκουν σε ευαίσθητες ομάδες (λόγω ασθένειας, αναπηρίας, ηλικίας, σεξουαλικών προτιμήσεων κλπ.) η δέουσα φροντίδα και προσοχή;
- Παρέχεται στους κρατούμενους το δικαίωμα να επικοινωνούν/αλληλογραφούν, ιδίως με τους δικηγόρους τους και τα δικαστήρια;
- Είναι τυχόν παρέμβαση στο δικαίωμα αυτό νόμιμη, με στόχο τον νόμιμο επιτρεπόμενο σκοπό και αναλογική;
- Το δικαίωμα των κρατουμένων να υποβάλλουν αίτηση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου παρεμποδίζεται με οποιονδήποτε τρόπο;

Γ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΙΔΟΞΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Άρθρο 2, Δικαίωμα στη ζωή, 3, Απαγόρευση βασανιστηρίων, 5, Δικαίωμα στην ελευθερία, 8, Σεβασμός ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, 14, Απαγόρευση διακρίσεων, Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 4, Άρθρο 4, Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 7, Άρθρο 1, 34, Δικαίωμα μεμονωμένης αίτησης

Επιπρόσθετα στα γενικά θέματα που προκύπτουν για τυχόν στέρηση της ελευθερίας όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω στο παρόν, προκύπτουν τα ακόλουθα θέματα:

- Δικαιολογείται τυχόν σύλληψη ή κράτηση σύμφωνα με το Άρθρο 5(1)(στ);
- Κρατούνται οι επίδοξοι μετανάστες ξεχωριστά από πρόσωπα που κρατούνται στα πλαίσια δικαστικών ενεργειών για ποινικό αδίκημα και ξεχωριστά από καταδίκους;
- Πληρούνται συγκεκριμένες ανάγκες στέγασης οικογενειών και γυναικόπαιδων;
- Χρησιμοποιείται βία για να τίθενται υπό έλεγχο απελαθέντες που προβάλλουν αντίσταση, κατά τρόπο ήπιο και αναλογικό;
- Σε περίπτωση που οι επίδοξοι μετανάστες έχουν οικογένεια στη χώρα, έχουν ληφθεί υπόψη και έχουν γίνει σεβαστά τα οικογενειακά τους δικαιώματα;
- Σε περίπτωση που ομάδες προσώπων - μη-υπηκόων της χώρας πρόκειται να απελαθούν, έχει εξεταστεί μεμονωμένα κάθε υπόθεση;
- Έχουν χορηγηθεί σε πρόσωπα που αντιμετωπίζουν την πιθανότητα εκδίωξης/απέλασης δικονομικά δικαιώματα με βάση το Πρωτόκολλο υπ' αριθμ. 7, Άρθρο 11;

Δ. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΟΠΩΣ Η ΥΙΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ Η ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΩΝ

Άρθρο 3, Απαγόρευση απάνθρωπης και υποτιμητικής συμπεριφοράς, 8, Σεβασμός ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, 6, Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, 14, Απαγόρευση διακρίσεων

- Είναι τυχόν παρέμβαση στην οικογενειακή ζωή σύμφωνη με το νόμο, για έναν επιτρεπόμενο σκοπό (όπως για παράδειγμα τα δικαιώματα των παιδιών) και γίνεται αναλογικά προς το σκοπό αυτόν;
- Έχει ληφθεί υπόψιν όπως θα έπρεπε το συμφέρον του παιδιού;
- Έχει δοθεί στους γονείς και στους λοιπούς ενδιαφερόμενους πλήρης και έγκαιρη ενημέρωση καθώς και η δυνατότητα να συνεισφέρουν σε αποφάσεις σχετικά με το μέλλον των παιδιών, ειδικά στις περιπτώσεις όπου αυτές είναι αμετάκλητες και δύσκολο να ανατραπούν;
- Έχουν οι γονείς και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι το δικαίωμα να αμφισβητήσουν μια απόφαση ενώπιον ενός ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου (tribunal);
- Έχουν ενημερωθεί για τα δικαιώματά τους να αμφισβητήσουν την απόφαση και τα χρονικά περιθώρια για να το πράξουν;
- Βρίσκονται τα παιδιά που αντιμετωπίζουν έναν τέτοιο κίνδυνο στα χέρια των γονέων ή των κηδεμόνων τους, εφόσον είναι απαραίτητο να βρίσκονται υπό φροντίδα;

